

บทที่ 6

การเปลี่ยนแปลงของภาษา : การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง

เนื้อหาโดยสังเขป

- 6.0 คำนำ
- 6.1 การเปลี่ยนแปลงเสียงโดยไม่มีเงื่อนไขกำหนด
- 6.2 การเปลี่ยนแปลงเสียงโดยมีเงื่อนไขกำหนด
- 6.3 การเปลี่ยนแปลงเสียงอย่างมีลำดับขั้นตอน
- 6.4 การเปลี่ยนแปลงเสียงเป็นกลุ่ม
- 6.5 การเปลี่ยนเสียงเป็นระบบ
  - 6.5.1 กฎของกริมม์
  - 6.5.2 การย้ายเสียงสระ
  - 6.5.3 การเปลี่ยนแปลงของระบบเสียง
- 6.6 การเปลี่ยนเสียงคำต้นสัทศาสตร์และคำต้นสรศาสตร์
- 6.7 แบบแผนการเขียนกฎ
- 6.8 สรุป
- 6.9 แบบฝึกหัดทบทวน

จุดประสงค์

หลังจากจบบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกความหมายของศัพท์ต่อไปนี้ และยกตัวอย่างประกอบได้

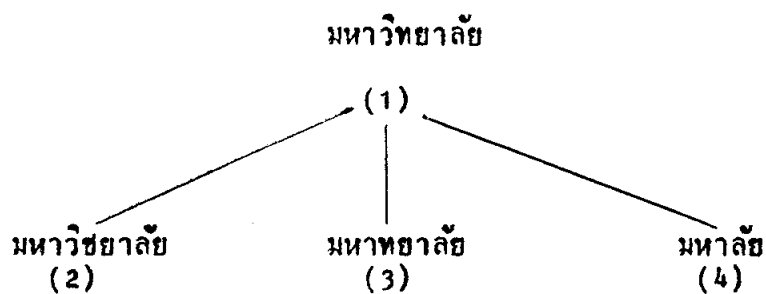
การแปรอิสระ (free variation)	กฎของกริมม์
คำอิสระ (free variant)	การย้ายเสียงสระครั้งใหญ่
การเปลี่ยนเสียงเป็นกลุ่ม	
การเปลี่ยนเสียงคำต้นศัพท์ศาสตร์	
การเปลี่ยนเสียงคำต้นสรรศาสตร์	
2. บอกข้อแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงโดยมีเงื่อนไขกำหนด และไม่มีเงื่อนไขกำหนดได้
3. อธิบายวงจรรกฎของกริมม์ได้
4. สรุปกฎการย้ายเสียงสระที่เกิดขึ้นในประวัติภาษาอังกฤษยุคกลางได้
5. บอกข้อแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนเสียงคำต้นศัพท์ศาสตร์และคำต้นสรรศาสตร์ได้
6. บรรยายเหตุผลผลที่ควรลำดับกฎเปลี่ยนเสียงให้เป็นชั้นเป็นตอนได้
7. บอกหลักการในการสร้างกฎแสดงการเปลี่ยนเสียงได้
8. บอกสาเหตุที่นักภาษาวางแบบแผนในการเขียนกฎได้
9. อธิบายแบบแผนการเขียนกฎอย่างเรียบง่ายได้อย่างน้อย 2 แบบ
10. อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนกฎได้

6.0 คำนำ

ภาษาศาสตร์ภาคประวัติมีจุดเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ส่วนการศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบก็ตั้งต้นที่การบูรณะเสียงก่อน เราศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเสียงเพราะเป็นกระบวนการที่น่าสนใจ ช่วยให้เรามองเห็นว่าภาษาศาสตร์ภาคประวัติมีพัฒนาการเป็นลำดับมาจนถึงขั้นสูงสุดอย่างไร อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเสียงช่วยให้เราได้เห็นวิธีการและจุดมุ่งหมายของนักภาษานอกจากนี้การศึกษาเสียงที่เปลี่ยนแปลงไปช่วยให้นักภาษาคิดทฤษฎีและสร้างรูปจำลองภาษาได้หลายรูป

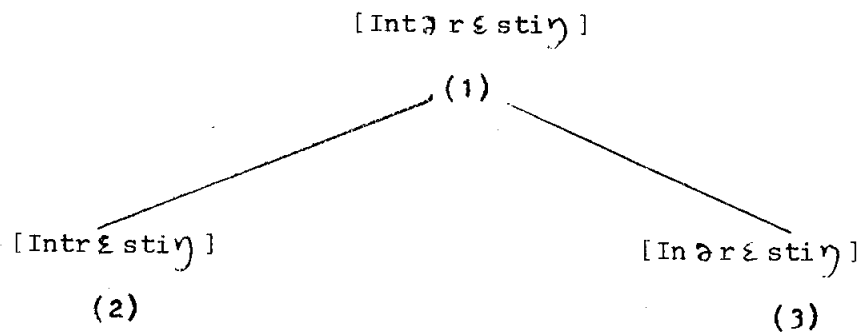
เสียงเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ถ้าเราเริ่มต้นด้วยการสังเกตภาษาพูดของตัวเราเอง เราจะพบว่าคำเดียวกันเราอาจออกเสียงได้หลายอย่างเป็นต้นว่าแล้วแต่สภาวะร่างกายเวลานั้น หรือเราอยู่ในสภาวะเร่งรีบ เช่น ขณะรับโทรศัพท์ เราพูดว่าฮัลโหลก็มี โหล โละ ก็มี บางครั้งเราออกเสียงต่างกันไปด้วยเหตุผลด้านสังคม เช่น เมื่อพูดในที่ชุมชน เราจะระวังการออกเสียง ร ล ให้ถูกต้องชัดเจน คำว่า ๆ เทียบกันออกเสียงได้มากกว่า 1 แบบขึ้นไป เราเรียกความแตกต่างที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ว่า การแปรอิสระ (free variation) ตัวอย่างเช่น คำว่า "มหาวิทยาลัย" ออกเสียงต่างกันได้ 4 แบบ

ตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 2

คำว่า interesting ออกเสียงได้ 3 แบบ คือ

คำหลากหลายในตัวอย่าง 1 และ 2 นี้มีความหมายไม่แตกต่างกันแม้จะออกเสียงต่างกัน นั่นคือผู้พูดจะออกเสียงแบบใดไม่ทำให้ความหมายต่างออกไป คำที่ออกเสียงต่างกัน ความหมายไม่ต่างกันนี้ บางครั้งเราอาจเอาจิตใจล่วงหน้าจากลักษณะพิเศษทางภาษา (extra-linguistics) เช่น การลงเสียงหนัก-เบา ท่วงทำนองเสียง การลากเสียง เป็นต้นว่า คนปักษ์ใต้จะออกเสียงยาวในคำบางคำ เช่น ไร่ → ไร่ย ให → ไหย แต่ผู้ฟังก็เข้าใจความหมาย บางครั้งเราก็เอาจิตใจจากสถานการณ์ทางสังคม เช่น เพื่อนเราคนหนึ่ง เมื่อต้องพูดในที่ชุมชน เขาจะออกเสียงคำว่า สัพคาศ เป็น สับ-คารสนิยม เป็น รค-นิยม แต่เมื่ออยู่กับผู้ที่คุ้นเคย ไม่ต้องระวังการพูดจามากนัก เขาก็ใช้สับ-ปะ-คารค สะ-นิ-ยม

เท่าที่กล่าวมา เป็นเรื่องการสังเกตภาษาพูดของตัวเราและของผู้อื่นที่มีความหลากหลายได้อย่างเสรี แต่ลักษณะเช่นนี้ยังไม่ถึงขั้นที่เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงเสียง ซึ่งต้องมีระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วย ผู้ใช้ภาษาชุมชนหนึ่ง (speech community) อาจรับเอาคำใดคำหนึ่งในกลุ่มคำอิสระเหล่านี้ แล้วทิ้ง

บางคำไป คำที่รับใหม่อาจกลายเป็นคำมาตรฐาน และอาจเป็นที่ยอมรับกันถึงขั้นใช้
เป็นคำเขียน

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงเสียงจึงสังเกตได้จากในช่วงเวลานั้น ๆ
ต้องให้เวลาทอดยาวนานพอสมควร เราจึงใช้วิธีสังเกตการเปลี่ยนแปลงตัวสะกด
ของคำบางคำที่ปรากฏในเอกสาร ในบันทึกหลักฐาน ตัวสะกดใหม่ย่อมแสดงให้เห็นว่า
คำนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการออกเสียง

ในบทนี้เราจะอภิปรายถึงการเปลี่ยนแปลงเสียงลักษณะต่าง ๆ
เป็นคั่นว่า การเปลี่ยนแปลงของเสียงนั้นอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลง โดยมีเงื่อนไข
กำหนดหรือไม่มีก็ได้ การเปลี่ยนเสียงอาจเกิดขึ้นทั้งกลุ่มเสียงพร้อมกัน หรืออาจเป็น
ไปอย่างมีลำดับขั้นค่อน การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนทางโครงสร้างของเสียง
ในภาษาและมีผลกระทบต่อจำนวนของหน่วยเสียง หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงคำ
การออกเสียง และไม่ส่งผลกระทบต่อจำนวนหน่วยเสียงในภาษาแต่ประการใด

6.1 การเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีเงื่อนไขกำหนด

การเปลี่ยนแปลงเสียงโดยไม่มีเงื่อนไขกำหนดหมายถึงสภาวะที่เสียง
อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ในทุกสภาพ ไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น และบางครั้ง
ไม่อาจจะหาเหตุผลใด ๆ ทางสัทศาสตร์ ตัวอย่างเช่น

Old English	New English
mūs [mu:s]	mouse [maʊs]
ūt [u:t]	out [aʊt]
sūþ [su:θ]	south [saʊθ]

เมื่อเราสำรวจตรวจดูคำยุดเก่ากับยุดใหม่ จะพบว่ามีความสัมพันธ์กัน เสียงในภาษาอังกฤษเก่า [u:] เปลี่ยนเป็น [aw] ในภาษาอังกฤษใหม่และเป็นเช่นนี้ทุกครั้งทุกที่ ไม่เฉพาะแต่ในคำที่ยกมาเท่านั้น เสียง [u:] ในภาษาอังกฤษเก่าทุกเสียงจะกลายเป็น aw ในภาษาอังกฤษใหม่ ไม่ว่าจะเกิดตรงส่วนใดของคำ และไม่ว่าจะมีเสียงใดอยู่ใกล้เคียง พัฒนาการของเสียงภาษาอังกฤษยุดเก่าเช่นนี้ เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงโดยมีเงื่อนไขกำหนด

ตัวอย่างแสดงการเปลี่ยนแปลง เสียงพยัญชนะชนิดไม่มีข้อจำกัด
ในภาษาไทย

โทโบราณ	โทสยาม
* ʔb	b
* ʔd	d
* ʔy	y

ศาสตราจารย์ พัง กวย สี่ เสนอสร้างเสียงพยัญชนะโทโบราณ * ʔb * ʔd * ʔy ซึ่งได้สูญไปแล้วในภาษาไทยกรุงเทพฯ คำที่เคยออกเสียง [ʔb, ʔd, ʔy] ก็จะเปลี่ยนเป็นเสียง [b, d, y] สำหรับเสียง [ʔy] นั้น เรายังมีร่องรอยของเสียงยุดที่ค่อนหายเหลืออยู่ในภาษาเขียน เป็นคั่นว่า เรายังมีคำบางคำที่เขียนมีตัว "อ" นำ คือ อย่า อยู่ ออย่าง อยาก (วิไลวรรณ, 2526 : 85)

6.2 การเปลี่ยนแปลงโดยมีเงื่อนไขกำหนด

ในบางกรณี เราอาจพบว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงอาจเกิดจากอิทธิพลของหน่วยเสียงใกล้เคียง สภาพที่จะเปลี่ยนไปถูกกำหนดโดยเสียงใกล้เคียง

เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดมีชื่อจำกัด คือเปลี่ยนแปลงได้เฉพาะในสภาวะใด สภาวะหนึ่งที่กำหนดแน่นอนไว้เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

Old English	New English
cynn [kūn]	kin [kɪn]
hyll [hūl]	hill [hɪl]
synn [sūn]	sin [sɪn]

ความเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏอธิบายได้ว่า เสียงสระหน้า ปากกลม [ü] ในภาษาอังกฤษยุคเก่า เปลี่ยนมาเป็นเสียงสระกลาง ปากไม่กลม [i] ในภาษาอังกฤษสมัยใหม่ ซึ่งเขียนเป็นกฎได้ว่า

[ü] → [i]

ต่อมาเราได้อีกข้อมูลเพิ่มเติมคือ

Old English	New English
wyrst [würst]	worst [wɔ:st]
wyrca[n] [würkan]	work [wɜ:k]
gyrdel [gürdɛl]	girdle [gɜ:dl]

เรานำมาเขียนเป็นกฎได้ว่า

[ü] → [ɔ]

จะเห็นได้ว่ากฎ 2 กฎนี้ขัดกันเอง ไม่น่าเชื่อถือ ในสถานการณ์ เช่นนี้ เราต้องนำข้อมูลมาพิจารณาเสียใหม่ สำรวจดูว่าการเปลี่ยนเสียงตาม กฎข้อหลังมีสิ่งใดมาเกี่ยวข้องหรือไม่ เราสังเกตว่า [ü] กลายเป็น [ɔ] เมื่อ เกิดอยู่หน้าพยัญชนะ r ตามด้วยพยัญชนะอื่น ๆ อีกหนึ่งเสียง เช่น rst,

rk, rd1 เราเรียกสภาวะที่เสียงเปลี่ยนไปคือเมื่อมีเสียง r และพยัญชนะอื่นตามหลังนี้ว่า เป็นสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่มีเงื่อนไขกำหนด ซึ่งเขียนเป็นกฎออกมาได้ทำนองนี้

$$X \longrightarrow Y / \text{---} Z$$

เครื่องหมาย / หมายถึงภายใต้สภาวะหรือเงื่อนไข ในสภาพดังนี้
 --- หมายถึงที่เกิดของเสียงที่เปลี่ยนไปตามสภาพหรือเงื่อนไขกำหนด
 Z คือสภาวะที่กำหนดไว้ สภาพแวดล้อมใกล้เคียง

กฎข้อที่ 2 เขียนเสียใหม่ได้ว่า

$$[\text{u}] \longrightarrow [\text{ɔ}] / \text{---} rC$$

(C = พยัญชนะ)

เราอธิบายกฎนี้ได้ว่าเสียง [u] ในภาษาอังกฤษยุคเก่า จะกลายเป็น [ɔ] ในภาษาอังกฤษสมัยใหม่เมื่อเกิดอยู่ข้างหน้า [r] และพยัญชนะอื่น ๆ

6.3 การเปลี่ยนแปลงเสียงอย่างมีลำดับชั้นก่อน

เสียงนอกจากจะเปลี่ยนแปลงอย่างมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขกำกับแล้ว การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดอย่างมีลำดับชั้นก่อนหรือเกิดขึ้นพร้อมกันไปเป็นกลุ่มก็ได้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงเสียงอย่างมีลำดับชั้นก่อน

(rule ordering)

Old English (OE) hnecca [hnɛːka]

Middle English (ME) nekke [nɛːkɛ]

New English (NE) neck [nɛk]

ความแตกต่างระหว่าง OE hnecca และ NE neck แสดงให้เห็นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงชั้น 2 ครั้ง คือเสียงพยัญชนะ h และสระท้ายคำ a หายไป ถ้าเรามีข้อมูลเพียง 2 สมัย เราก็ไม่มีทางทราบได้ว่ากระบวนการเปลี่ยนเสียงกระบวนการใดเกิดก่อนเกิดหลัง หรือคำ ๆ นี้มีวิวัฒนาการผ่านช่วงสมัยกลางหรือไม่ นับเป็นโชคคืออย่างยิ่งที่เราพบคำเดียวกันนี้ในเอกสารภาษาอังกฤษยุคกลาง คือ nekke เราจึงสามารถมองออกมาว่า ระหว่างช่วงสมัย OE ถึง ME มีการเปลี่ยนแปลงเสียง 2 ครั้ง

1. h → ∅ / # ___ n

2. a → ə / ___ #

พัฒนาการจากช่วงสมัย ME ถึง NE เราสามารถวางกฎที่ 3 ซึ่งอธิบายว่าพยางค์สุดท้ายหายไปได้อย่างไร

3. ə → ∅ / ___ #

แสดงขอบเขตของพยางค์

___ หมายถึงตำแหน่งของเสียงที่เปลี่ยนแปลง ที่กำลังกล่าวถึง

___ หมายถึง เสียงที่เปลี่ยนแปลงนั้นอยู่ต้นพยางค์

___ # แสดงว่าตำแหน่งของเสียงที่กำลังกล่าวถึงอยู่ท้ายพยางค์

เสียงในคำภาษาอังกฤษสมัยกลาง [nekke] เป็นหลักฐานเด่นชัด บอกรู้ว่าเสียงพยัญชนะต้นคำ [h] สูญหายไปก่อนสระท้ายคำ นอกจากนี้ยังบอกให้เราทราบด้วยว่า มีคำช่วงสมัยกลางอยู่ก่อนถึงขั้นตอนสูญสระพยางค์ นั่นคือกระบวนการเปลี่ยนเสียงไม่ใช่รวบรัดจาก a → ∅ แต่เป็นกระบวนการจาก a → ə → ∅ มากกว่า

อย่างไรก็ตาม มิใช่ที่เราจะหาเอกสารหลักฐานที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้เราเห็นขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงโคซัคเจนครบถ้วนเสมอไป ระหว่างช่วงการเปลี่ยนแปลง บางครั้งเราอาจได้ข้อมูลที่ทิ้งช่วงห่างของคำมาก ซึ่งกว่านั้น ในบางกรณีเราอาจจะต้องเริ่มค้นจากภาษาโบราณที่บูรณะแล้ว และจำเป็นต้องสาวประวัติของเสียงนั้นย้อนไปหาภาษาลูกหลาน มีหลายครั้งหลายครา เราไม่สามารถบอกได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปในลำดับใด

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง เราควรจะได้พิจารณาด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นกับภาษาดั้งเดิมบ้าง ข้อมูลจากภาษาดั้งเดิมมีบทบาทสำคัญซึ่ง— เราไม่ควรมองข้ามไป ยกตัวอย่างเช่น เสียงพยัญชนะโทโบราณมีเสียงหยุดที่คอดอย * ?b * ?d * ?y ซึ่งกลายเป็น /b, d, y/ ในภาษาไทยมาตรฐานนั้น ในภาษาดั้งเดิมบางภาษา เช่น ไทถิ่นลุ่มโจว เทียนเป่า ลิงยูน ฯลฯ ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของมณฑลกวางสี ไทถิ่นลิวโจว ชุงตู ทางตอนกลางของกวางสี และไทลื้อในมณฑลยูนนาน มีเสียงคอดอยหยุด (glottal stop) นี้แต่เบากว่า ไม่ชัดเจนเท่า ซึ่ง ศาสตราจารย์ไซส์สัญลักษณ์เป็น 'b 'd 'y (วิไลวรรณ, 2526 : 83-84)

ข้อมูลจากภาษาดั้งเดิมอื่น ๆ ช่วยให้เรามองเห็นข้อเท็จจริง 2 ประการ ประการแรก เราได้เห็นลำดับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงเสียงจาก * ?b * ?d * ?y ไปเป็น 'b 'd 'y และ b d y ประการที่ 2 เรามองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มอยู่ในตระกูลภาษาไท นั่นคือเสียงควบกล้ำในตระกูลภาษาไทมักหายไป เหลือเพียงเสียงเดี่ยว บางภาษาก็ยังคงร่องรอยไว้ในภาษาเขียนเท่านั้น

6.4 การเปลี่ยนแปลงเสียงเป็นกลุ่ม (Class changes)

ปกติเสียงมักเปลี่ยนเป็นกลุ่ม เสียงที่มีลักษณะเดียวกัน เช่น คำแห่ง
ที่เกิดของเสียงมีฐานกรณ์เดียวกัน หรือประเภทเสียงเดียวกัน (manner of
articulation) ก็จะเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

Ancient Greek	Modern Greek	
barus	varus	"หนัก"
doksa	ʃoksa	"รุ่งเรือง"
lego	leʃo	"จับชุด"

(ʃ คือเสียงเสียดสี โหษะ มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน) จากข้อมูล 3 คำนี้ เรานำ
มาสรุปเป็นกฎได้ 3 กฎ คือ

1. b → v
2. d → ʃ
3. g → ʃ

เราจะสังเกตเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงทั้ง 3 แบบนี้ มีส่วนที่
เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง นั่นคือกลุ่มเสียงทางซ้ายมือเป็นพวกเสียงกักซึ่งกลายเป็น
เสียงเสียดแทรกโหษะ เราอาจวางกฎเสียใหม่ให้ครอบคลุมมากขึ้นโดยรวม 3 กฎ
เข้าด้วยกัน เพื่อใช้บรรยายการเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดขึ้น โดยเรียกตามลักษณะ
รวมของกลุ่มเสียงนั้น

[voiced stop] → [fricative]

การเขียนกฎแบบนี้จะช่วยให้เราสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดขึ้นได้อย่าง เรียบง่ายและครอบคลุม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกฎ

6.5 การเปลี่ยนเสียงเป็นระบบ (Change in system)

การเปลี่ยนเสียงเป็นระบบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเสียงทั้งประเภทนั่นเอง¹ เช่น เสียงนาสิกทั้งหมดเปลี่ยนเป็นเสียงหยุดทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงเสียงทั้งประเภทชนิดไม่มีข้อจำกัด ซึ่งเกิดขึ้นในตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนิยมเรียกกันว่า การย้ายเสียง (sound shift) การย้ายเสียงมีทั้งที่เป็นพยัญชนะและสระ การย้ายเสียงพยัญชนะในตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนที่สำคัญคือกฎของกริมม์ และการย้ายเสียงสระที่รู้จักกันดีคือ the Great Vowel Shift จากภาษาอังกฤษยุคกลางมาเป็นภาษาอังกฤษสมัยใหม่

6.5.1 กฎของกริมม์ (Grimm's law)

ผู้ที่ค้นพบกฎของกริมม์เป็นคนแรก (อุทฺม, 2508 : 32) หนีชาวเยอรมันชื่อ เจคอบ กริมม์ ไม่ แต่เป็นชาวเดนมาร์กชื่อ รัสก์ คริสเตียน รัสก์ Rask เขียนเรียงความชื่อ "การค้นหามาของภาษานอร์สเก่าและไอซ์แลนด์" ส่งให้ Danish Academy of Science เมื่อปี ค.ศ. 1814 และชนะการประกวด แต่เรียงความของรัสก์ไม่แพร่หลาย เพราะเขียนเป็นภาษาเดนิช แทนที่

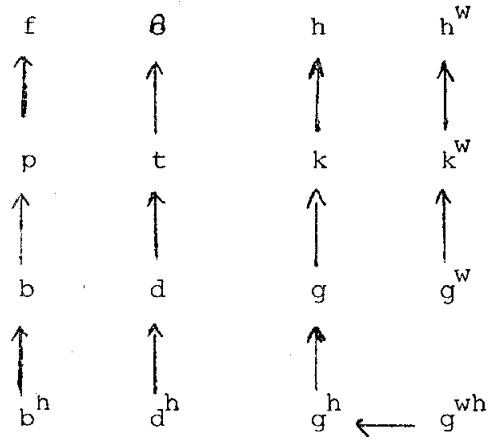
¹ประเภทของเสียง (manner of articulation) หมายถึง การแบ่งประเภทเสียงตามลักษณะการเปล่งเสียงนั้น ๆ เช่น แบ่งเป็นประเภทเสียงหยุด (stop) เสียงนาสิก (nasal) เสียงแทรก (fricative) ฯลฯ

จะเป็นภาษาเยอรมันหรือฝรั่งเศส ชื่อเสียงจากการค้นคว้าของรัสก์ไปตกอยู่กับ
กริมม์ ศาสตราจารย์ชาวเยอรมัน และเป็นหนึ่งในพี่น้องตระกูลกริมม์ ผู้รวบรวม
นิทานกริมม์ กริมม์เอาภพนั้นมาเขียนใหม่เป็นภาษาเยอรมัน จึงมีผู้อ่านกัน
แพร่หลาย หนังสือเล่มที่เขาเขียนชื่อว่า "ไวยากรณ์เยอรมัน" พิมพ์ครั้งแรกในปี-
ค.ศ. 1819 แต่ยังเป็นหนังสือที่ไม่มีอิทธิพลเท่าไรนัก จนกระทั่งฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
ซึ่งพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1822 ออกมา กริมม์จึงเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย อันที่จริง กฎของ
กริมม์คือกฎการย้ายเสียงของภาษาอินโด-ยูโร เปียนโบราณมาเป็นภาษา เยอรมันนิก
และภาษา เยอรมันนิกเป็นภาษา เยอรมันสูงเก่า

การย้ายเสียงจากภาษาอินโด-ยูโร เปียนมาเป็นภาษา เยอรมันนิก มี
กระบวนการดังนี้ ถ้ากลุ่มเสียงในภาษาอินโด-ยูโร เปียนเป็นเสียงดังที่ปรากฏใน
แถวทางซ้ายมือ จะกลายเป็นเสียงในภาษา เยอรมันนิกทางขวามือ

	INDO-EUROPEAN					GERMANIC			
1.	p	t	k	k ^w	→	f	θ	h	h ^w
2.	b	d	g	g ^w	→	p	t	k	k ^w
3.	bh	dh	gh	g ^{wh}	→	b	d	g	

ถ้าเรานำเสียงกักหรือเสียงหยุด (stops) ในภาษาอินโด-ยูโร เปียน
และเยอรมันนิกมาเรียงกัน โดยใช้ลูกศรแสดงทิศทางการย้ายเสียงก็จะได้กระบวน
การเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

เราสรุปกฎการย้ายเสียงข้างคั่นนี้ออกมาเป็น 3 กฎ ดังต่อไปนี้

ภาษาอินโด-ยูโรเปียน

ภาษาเยอรมันิก

เสียงกัก อโฆษะ

→

เสียงเสียดแทรก อโฆษะ

(voiceless stops)

(voiceless fricatives)

เสียงกัก โฆษะ

→

เสียงกัก อโฆษะ

(voiced stops)

(voiceless stops)

เสียงกัก โฆษะ อนัต

→

เสียงกัก โฆษะ สนิล

(voiced aspirated stops)

(voiced unaspirated stops)

ตัวอย่าง เช่น

	INDO- EUROPEAN	GERMANIC
* p	* <u>s</u> lep- 'to sleep'	f swef-an (OE) 'to sleep'
* t	* <u>t</u> rei- 'three'	θ thrēo (OE)
* k	* <u>k</u> yon 'dog'	h hund (OE)

INDO-EUROPEAN

GERMANIC

*kw	h ^w
*k ^w is 'who'	hwas (Goth.)
*b	p
*bel- 'to be strong'	pal (Dutch) 'firm'
*d	t
*ped- 'foot'	fōt (OE)
*g	k
*gen- 'knee'	cnēo (OE)
*gw	kw
*g ^w iu- 'to live'	cwi-cu (OE) "alive"
*bh	b
*bher- 'to carry, to bear'	ber- (OE)
*dh	d
*dhē- 'to place'	dō-n (OE) 'to do, to put'
*gh	g
*uegh- 'to pull'	ga-vig-an (Goth.) 'to pull'

(Arlotto : 112-113)

การย้ายเสียงกักหรือเสียงหยุดในภาษาอินโด-ยูโรเปียนมาเป็น
 ภาษาเยอรมันิกตามกฎ 3 ข้อดังกล่าวมาแล้วนี้ เป็นการย้ายเสียงครั้งที่หนึ่ง
 กริมมยังค้นพบด้วยว่า เมื่อภาษาเยอรมันิกเปลี่ยนไปเป็นภาษาเยอรมันสูงเก่า
 ก็มีการย้ายเสียงตามวงจรรกฎ 3 ข้อ ข้างบนด้วย เรียกว่าการย้ายเสียงเยอรมัน
 สูง (The High German Sound Shift) หรือการย้ายเสียงครั้งที่สอง
 (The Second Shift)

อุดม วโรตมสิขชิตต์ (2508) ได้ให้ตัวอย่างและคำอธิบายในเรื่อง
การย้ายเสียง เยอรมันสูง เก่าดังต่อไปนี้

เมื่อเป็นพยัญชนะต้น

ภาษาอังกฤษเก่า	ภาษาเยอรมันสูงเก่า
pund	pfunt ออกเสียงควบ [pf] "ปอนด์"
tīen	zehan ออกเสียงควบ [ts] "สิ้น"
cū ออกเสียง [ku]	chō ออกเสียงควบ [kx] "วัว"

เมื่อเป็นพยัญชนะระหว่างคำ

open	offan	ออกเสียง [f]	"เปิด"
etan	exxan	ออกเสียง [s]	"กิน"
macian ออกเสียง [makian]	machōn	ออกเสียง [x]	"ท่า"

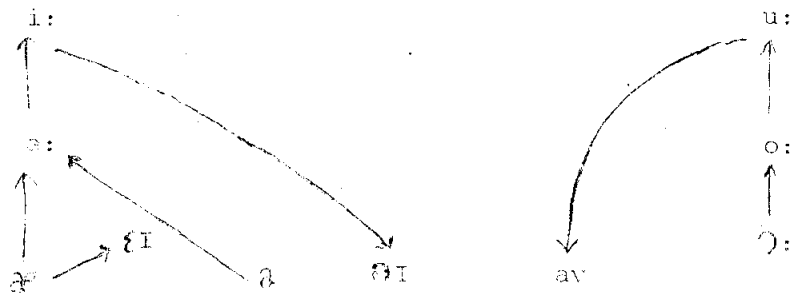
เมื่อเป็นพยัญชนะต้นคำ พยัญชนะหยุด อโฆษะ (p, t, k) จะกลายเป็นเสียงพยัญชนะครึ่งหยุดครึ่งเสียดสี (affricates) ที่มีฐานกรรต์ร่วมกัน และถ้าเป็นพยัญชนะระหว่างคำ เสียงพยัญชนะหยุดอโฆษะจะกลายเป็นเสียงพยัญชนะเสียดสีอโฆษะ

6.5.2 การย้ายเสียงสระ

การย้ายเสียงสระครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียกว่า The Great Vowel Shift เกิดขึ้นหลังยุคกวี Chaucer ในปี ค.ศ. 1400 ไปจนถึงสิ้นสุดยุคกวีเอก Shakespeare ในปี ค.ศ. 1616 เป็นการเปลี่ยนแปลงย้ายเสียงสระจากภาษาอังกฤษสมัยกลาง (Middle English) มาสู่ภาษาอังกฤษสมัยใหม่ (New English) ความเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้นมี 2 ข้อใหญ่ คือข้อแรก สระยาวในสมัยกลางจะเลื่อนระดับสูงขึ้น ข้อที่สอง สระสูงจะกลายเป็นสระผสม ดังแสดงในแผนผังข้างล่างนี้

ตัวอย่างการย้ายเสียงสระภาษาอังกฤษสมัยกลางไปสู่ภาษาอังกฤษสมัยใหม่

MIDDLE ENGLISH	MODERN ENGLISH	MIDDLE ENGLISH	MODERN ENGLISH			
[i:]	→	[aɪ]	[mi:s]	→	[maɪs]	mice
[u:]	→	[aʊ]	[mu:s]	→	[maʊs]	mouse
[e:]	→	[i:]	[ge:s]	→	[gi:s]	geese
[o:]	→	[u:]	[go:s]	→	[gu:s]	goose
[æ]	→	[ɛɪ]	[gæ:t]	→	[gɛɪt]	gate
[ɔ:]	→	[o:]	[brɔ:ken]	→	[bro:k]	broke
[ɑ:]	→	[e:]	[na:mə]	→	[ne:m]	name

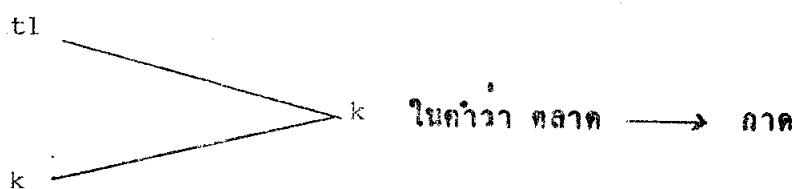
(Fromkin & Rodman : 294)

เมื่อดูตัวอย่างคำในสมัยกลางประกอบกับแผนผังย้ายสระ เราจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลง เช่น สระยาว [e:] ในสมัยกลางเลื่อนระดับเป็นสระยาว [i:] เช่นคำว่า [ge:s] ในสมัยกลาง เคยออกเสียงสระยาว [e:] ต่อมาเสียงเลื่อนระดับขึ้นเป็นสระยาว [i:] ในภาษาอังกฤษสมัยใหม่ ในคำว่า geese คำสะกด "geese" เขียนสระ ee ยิ่งทั้งร่องรอยการออกเสียงในยุคกลางไว้ให้เห็น คำว่า "mice" ก็เช่นเดียวกัน มีรูปตัวเขียนแสดงให้เห็นว่าในสมัยกลาง คำนี้ออกเสียง [i:] ต่อมาในยุคการย้ายเสียงสระครั้งใหญ่ ได้กลายเป็นสระประสม [aɪ] แต่รูปตัวสะกดยังคงแสดงเสียงสระเดิมที่เคยออกในสมัยกลาง

6.5.3 การเปลี่ยนแปลงของระบบเสียง

กาลเวลาล่วงเลยไป ระบบเสียงย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ (วิไลวรรณ, 2526 : 32) ส่วนประกอบของระบบเสียงอันใดแก่หน่วยเสียงอาจเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ภาษาอาจมีหน่วยเสียงลดน้อยลง หรือบางภาษาอาจเพิ่มปริมาณหน่วยเสียง นักภาษาศาสตร์เน้นโครงสร้าง (structural school) เมื่ออธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียง จะกล่าวถึงขบวนการ 2 ประเภท คือ การรวมหน่วยเสียง (merger) และการแยกหน่วยเสียง (split)

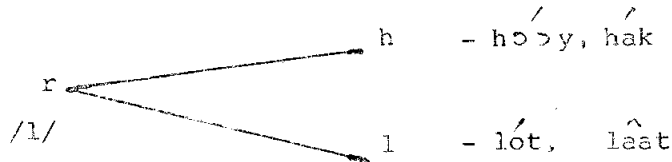
6.5.3.1 การรวมหน่วยเสียง (merger) หมายถึงการที่หน่วยเสียงสองหน่วยซึ่งเคยออกเสียงต่างกัน และทำให้ความหมายของคำต่างกัน มารวมกันกลายเป็นหน่วยเสียงที่ไม่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

(กาญจนา ปัทมศิลป์, 2520 : 17)

ตัวอย่างข้างต้นนี้แสดงว่า t1 และ k เป็นคนละหน่วยเสียงในภาษาไทยถิ่น ในถิ่นหนึ่งต่อมา หน่วยเสียง t1 ไปรวมกับหน่วยเสียง k ทำให้ถิ่นนั้นมีหน่วยเสียงหน่วยเดียว คือหน่วยเสียง k เช่น ในคำว่า ถาด

6.5.3.2 การแยกหน่วยเสียง (split) หมายถึงการที่หน่วยเสียงหนึ่งแยกออกเป็นสองหน่วย ตัวอย่าง เช่น

(กาญจนา, 2520 : 17)

ตัวอย่างนี้เป็นการ เปลี่ยนแปลง เสียงชนิดไม่มีข้อจำกัด ในภาษาไทยถิ่นเหนือ หน่วยเสียง /l/ ตรงกับหน่วยเสียง /r/ ในไทยภาคกลาง หน่วยเสียงนี้จะแยกออกเป็นหน่วยเสียง h ในคำบางคำ และออกเป็นเสียง l ในคำบางคำ การแยกหน่วยเสียงในตัวอย่างข้างต้นนี้ ไม่ทำให้จำนวนหน่วยเสียง ในภาษาไทยเพิ่มขึ้น เพราะเสียง h มีอยู่แล้วในระบบเสียง

ตัวอย่างการแยกหน่วยเสียงที่ทำให้เพิ่มจำนวนหน่วยเสียงขึ้นในระบบเสียงได้แก่ ตัวอย่างในภาษาสันสกฤต (Arlotto: 70-71)

สันสกฤต เกา	สันสกฤต	
* kot-i	kat-i	"เท่าไร"
* ke	ča	"และ"

คำข้างต้นนี้ได้ว่า

เราสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวอย่าง

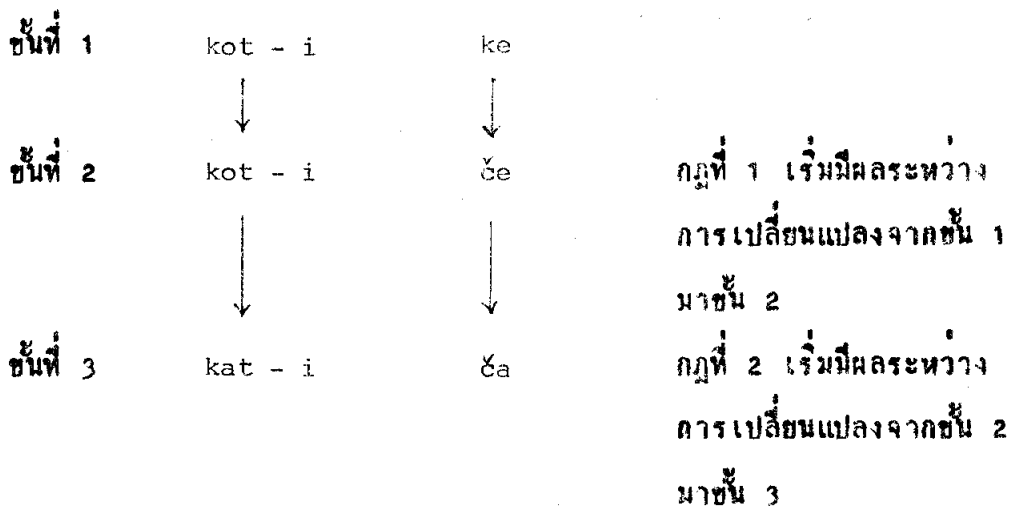
1. พยางค์ *o และ *e กลายเป็น a
2. *k กลายเป็น č เมื่ออยู่หน้า *e แต่ไม่

กลายเป็น č เมื่ออยู่หน้า *o

เราอาจเขียนกฎแสดงการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข้างต้นเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

- กฎที่ 1   k → č / _____ e
 กฎที่ 2   o } → a

เราสามารถใช้กฎทั้งสองแสดงขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาสันสกฤตเก่า → ภาษาสันสกฤตดังนี้

ถ้าพิจารณาใช้กฎเพียงกฎแรก เราอาจกล่าวว่า /k/ มีเสียงย่อย (allophone) คือ [č] ถ้า /k/ เกิดขึ้นข้างหน้า [e]

แต่เมื่อมีการใช้กฎที่ 2 เราพบว่า [s] ไมอาจเป็นเสียงย่อยของ /k/ ได้อีกต่อไป เพราะสภาวะแวดล้อมจะจางหายไปเสียแล้ว (คือหน่วยเสียง s ซึ่งจะมี ขอบว่า [s] เกิดขึ้นได้เมื่อไร ประกอบกับเราสามารถนำรูป kəb-i และ คอ มวทผลอนโตการเทียบดูได้ (minimal pair) เราพบว่า /s/ เป็นหน่วยเสียง ใหม่อีกหน่วยเสียงหนึ่ง เป็นอิสระต่างหากจาก /k/ และแตกต่างกับหน่วยเสียง อื่น ๆ ในภาษาสันสกฤต ฉะนั้น กฎนี้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบหน่วยเสียง โดยมีหน่วยเสียงใหม่เพิ่มขึ้นอีกหน่วยหนึ่งในระบบ

6.5 การเปลี่ยนแปลงด้าน ไทศาสตร์และคำสรศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงอาจส่งผลกระทบต่อระบบเสียงของภาษา คือ จำนวนหน่วยเสียงมีการเปลี่ยนแปลง หรือบางครั้งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจไม่ กระทบกระเทือนถึงจำนวนหน่วยเสียงก็ได้ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้ เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงด้านสรศาสตร์และด้านสัทศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงด้านสัทศาสตร์ (phonetic change) เป็นการ เปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการออกเสียงของหน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่ง โดย ไม่เปลี่ยนระบบหน่วยเสียงของภาษานั้น ส่วนใหญ่การ เปลี่ยนเสียงเชิงสัทศาสตร์ เป็นเพียงเพิ่มหรือลดเสียงย่อยของหน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่ง

ตัวอย่าง เช่น New English มีเสียงกัก อโหชะ /k/ ในตำแหน่ง ต้นคำเมื่อออกเสียงจะมีกลุ่มลมออกมา (aspirated หรือธนิต) เช่น k ในคำว่า kit [kʰɪt] ซึ่งตรงกันข้ามกับ k ในคำว่า skit [skɪt] ในสมัย Middle English มิได้มีการออกเสียงดังกล่าวมานี้ เสียงกักอโหชะ ที่อยู่ต้นคำไม่มีกลุ่มลมตามมา คือเป็นเสียงสถิต (unaspirated) ทานองเดียวกับภาษายุโรปส่วนใหญ่ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษา

อังกฤษ จากช่วง ME มาเป็น NE ทั้งแสดงด้วยกฎต่อไปนี้

[voiceless stop] → [+ aspirated]/#_____

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการเพิ่มเสียงย่อยให้แก่หน่วยเสียงกัก อโตะเท่านั้น ไม่ได้ทำให้กลุ่มเสียงกักสูญเสียสถานะหน่วยเสียงอิสระไปแต่ประการใด และไม่เปลี่ยนฐานะของกลุ่มเสียงกักในส่วนที่สัมพันธ์กับหน่วยเสียงอื่น ๆ ในภาษานั้น การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่พรรณานานี้เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ (phonemic change)

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของเสียงภาษา ซึ่งอาจหมายความว่าจำนวนของหน่วยเสียงมีการเปลี่ยนแปลง อาจมีจำนวนมากขึ้น โดยมีหน่วยเสียงใหม่เพิ่มขึ้นมา หรือหน่วยเสียงมีจำนวนน้อยลงโดยอาจมีหน่วยเสียงบางหน่วยหายไป หรือหน่วยเสียง 2 ตัว รวมกันเป็นตัวเดียว (วิไลวรรณ, 2524 : 189)

ตัวอย่างการเปลี่ยนเสียงทางสัทศาสตร์

Old English	New English
mōdor	moth <u>er</u>
fæder	fat <u>h</u> er

การเปลี่ยนเสียงข้างต้นเป็นการเปลี่ยนจากเสียงกัก /d/ เป็นเสียงเสียดแทรก /θ/ เมื่อเสียงกักนั้นอยู่ระหว่างสระ เขียนเป็นกฎได้ว่า

d → θ / v__v

(v = สระ)

เมื่อใดก็ตามที่หน่วยเสียง /d/ ในภาษาอังกฤษเก่า เกิดอยู่ระหว่าง
เสียงสระ ในสภาวะแวดล้อมดังกล่าวนี้ หน่วยเสียง /d/ จะถูกแทนด้วยหน่วย
เสียง /ð/ ในยุคภาษาอังกฤษใหม่ เนื่องจากเราทราบว่าในระบบภาษาอังกฤษเก่า
มีหน่วยเสียง /ð/ เป็นหน่วยเสียงอิสระอยู่ ดังนั้นในการเปลี่ยนเสียงลักษณะที่เรียกว่า
การเปลี่ยนแปลงตามสรีรศาสตร์ ทั้งนี้เพราะมีหน่วยเสียงหนึ่ง เข้าไปแทนที่อีกหน่วย-
เสียงหนึ่ง

6.7 แบบแผนการเขียนกฎ

ในตัวอย่างแสดงการเปลี่ยนเสียงลักษณะต่าง ๆ ที่แล้มา เราได้
เห็นการเขียนกฎแบบต่าง ๆ การศึกษานี้ภาษาศาสตร์กำหนดแบบแผนการเขียนกฎ
ขึ้นมาดี เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเขียนกฎจะช่วยให้
แสดงข้อเท็จจริงได้อย่างกระชับรัดกุม กฎใดแสดงการเปลี่ยนแปลงของภาษาเฉพาะ
ช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง เรียกว่ากฎร่วมสมัย (synchronic rules) กฎใดแสดง
ความเปลี่ยนแปลงของภาษาที่ห่างกัน 2 ช่วงสมัยขึ้นไป เรียกว่ากฎต่างสมัย
(diachronic rules) สำหรับผู้ศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์สนใจกฎ
ประเภทหลังมากกว่า (Ariotto 1972)

กฎลำดับแรกซึ่งจะแสดงว่าภาษาต่างช่วงสมัยกันเปลี่ยนแปลงไป
อย่างไรนั้น เป็นกฎแบบเรียบง่ายที่สุด ประกอบด้วยรูปภาษาสมัยต้นและรูปภาษา
สมัยหลัง เชื่อมโยงด้วยลูกศร ดังนั้นถ้าเสียง X เปลี่ยนเป็นเสียง Y ในตอน
หลัง เราเขียนกฎออกมาได้ดังนี้

$$X \longrightarrow Y$$

ถ้าภาษา เปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด ในสภาพแวดล้อมที่เจาะจงลงไป
 เราก็แสดงสภาวะแวดล้อมนั้นโดยใช้เครื่องหมาย / ซึ่งอ่านได้ว่า "ในสภาพ
 แวดล้อม" เสียงที่เปลี่ยนไปในสภาพแวดล้อมเฉพาะนั้นเกิดขึ้นในตำแหน่งใด เรา
 แสดงให้ปรากฏโดยใช้เครื่องหมาย (—) ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างกฎพร้อมคำ
 อธิบาย

$X \longrightarrow Y / \_ Z$ เสียง X เปลี่ยนเป็นเสียง Y
 เมื่ออยู่ข้างหน้า Z

$X \longrightarrow Y / Z \_$ เสียง X เปลี่ยนเป็นเสียง Y
 เมื่ออยู่หลัง Z

$X \longrightarrow Y / Z \_ Q$ เสียง X กลายเป็นเสียง Y
 เมื่ออยู่ระหว่างเสียง Z และ
 เสียง Q

สำหรับหน่วยภาษาที่เป็นตัวเลือก (optional) จะอยู่หรือไม่อยู่ใน
 ตำแหน่งนั้น ๆ ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการของกฎนั้นแต่อย่างใด เรายินยวง
 หน่วยตัวเลือกไว้ในวงเล็บ ฉะนั้นถ้าเสียงหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป เมื่ออยู่หน้าเสียง Z
 และการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นเสมอ ไม่ว่าเสียง Z จะมีเสียง Q อยู่ข้างหน้า
 หรือไม่ก็ตาม เราจะเขียนกฎออกมาได้ดังนี้

$X \longrightarrow Y / \_ (Q) Z$ เสียง X กลายเป็นเสียง Y เมื่ออยู่
 หน้าเสียง Z และ Z อาจมีเสียง Q
 นำหน้าอยู่

เมื่อใดที่สภาพแวดล้อมประกอบด้วยสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เราใช้เครื่องหมายปีกกาเช่น

$$x \longrightarrow y / \text{---} \left\{ \begin{array}{l} z \\ \varnothing \end{array} \right\} \quad \begin{array}{l} \text{เสียง } x \text{ จะกลายเป็นเสียง } y \\ \text{เมื่ออยู่ข้างหน้าเสียง } z \text{ หรือ } \varnothing \end{array}$$

เนื่องจากเสียงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปเป็นกลุ่ม คือกลุ่มเสียงที่มีลักษณะเดียวกัน เช่น มีฐานกรณเดียวกันจะเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันพร้อม ๆ กัน หรือในมุมกลับกัน เราอาจกล่าวว่าเงื่อนไขหรือสภาวะตัวกำหนดก็มักจะประกอบด้วยกลุ่มเสียงที่คล้ายคลึงกัน ข้อเท็จจริงเหล่านี้ เราพยายามนำมาเขียนเป็นกฎไว้ โดยเรียกเป็นกลุ่มเสียงตามฐานกรณที่เกิดขึ้น หรือตามลักษณะการออกเสียง หรือตามลักษณะโหระ อโหระ โดยปกติเราจะใส่กลุ่มเสียงที่เปลี่ยนไปพร้อม ๆ กันนี้ในวงเล็บเหลี่ยม [ ] ดังนั้นถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีเสียงกัก 3 เสียงคือ p, t, k และต่อมาเสียงเหล่านี้เปลี่ยนเป็น f, θ และ x ตามลำดับ เราสามารถเขียนเป็นกฎได้ว่า

$$[\text{voiceless stops}] \longrightarrow [\text{fricatives}]$$

หรือ

$$[\text{เสียงกักโหระ}] \longrightarrow [\text{เสียงเสียดแทรก}]$$

สภาพแวดล้อมที่กำกับเสียงนั้น ๆ ก็อาจนำมาเขียนแสดงไว้ในพ่วงองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์หนึ่ง เสียงสระ u เปลี่ยนเป็น i, o เปลี่ยนเป็น e และ ɔ เปลี่ยนเป็น œ เมื่ออยู่หลัง ɕ, ʝ, ʑ และ z เราเขียนแสดงการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่กำกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างง่าย ๆ ว่า

[back vowels] → [front]/[palatal stops and fricatives] _____

หรือ

[สระหลัง] → [สระหน้า] / [เสียงหยุดที่เพดานและเสียงเสียดแทรก] _____

สัญลักษณ์ 2 ตัวที่ขอมรับและใช้กันทั่วไปในการเขียนกฎคือ c (พยัญชนะ) และ v (สระ) ตัวอย่างเช่น ถ้าเราต้องการแสดงสถานการณ์หนึ่งในสถานการณ์นั้นพยัญชนะทุกเสียงกลายเป็นโฆชะ เมื่ออยู่ระหว่างสระ เราก็เขียนออกมาเป็นกฎได้ว่า

C → [voiced] / V _____ V

∅ หมายถึงการสูญหน่วยเสียงนั้น หรือหน่วยเสียงนั้นโดนตัดทิ้งไป หรือหายไปจากภาษา เช่น

h → ∅

เครื่องหมาย + อยู่หน้าลักษณะภาษาใด หมายความว่าหน่วยเสียงนั้นมีคุณสมบัตินั้น เช่น V[+ front] หมายถึงสระหน้า

เครื่องหมาย - อยู่หน้าลักษณะภาษาใดหมายถึงหน่วยเสียงนั้นไม่มีคุณสมบัตินั้น เช่น C [- voice] หมายถึงพยัญชนะเสียงอโฆชะ

- n หมายถึง n เป็นเสียงสะกดอยู่ในตำแหน่งท้าย ถ้าเขียน n - หมายถึง n เป็นพยัญชนะต้น ถ้าเขียน -n- หมายถึง n อยู่ระหว่างกลาง สระเสียงยาวใช้เครื่องหมาย - บนตัวสระหรือ : หลังสระ หรือเขียนสระหน่วยนั้นซ้ำ เช่น สระอา เขียน ā หรือ a: หรือ aa สระเสียงยาวใช้ว่า $\bar{v}$ เป็นต้น

6.8 สรุป

การศึกษาเสียงที่เปลี่ยนไปเป็นจุดเริ่มต้นของภาษาศาสตร์ภาคประวัติ ก่อนที่จะทราบว่าเสียงเปลี่ยนแปลง ผู้สนใจศึกษาภาษาใช้วิธีสังเกตคำพูดของคน และพบว่าคำ ๆ เดียวกัน คนสามารถพูดได้หลายแบบ โดยแปรเสียงแต่ไม่เปลี่ยน ความหมายของคำ คำที่ออกเสียงต่าง ๆ กันไป แต่ความหมายไม่เปลี่ยนนี้ เรา เรียกว่าคำอิสระ (free variant) อย่างไรก็ตาม เสียงที่ต่างกันไปในกลุ่มคำ อิสระเหล่านี้เป็นเพียงแนวโน้มที่แสดงว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นต่อไป ยังไม่ถึง ขั้นที่เรียกว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงเสียงต้องมีระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วย และเวลาต้องทอดช่วงห่างกันนานพอควร

การเปลี่ยนแปลงเสียงเกิดขึ้นได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เสียงอาจ เปลี่ยนแปลงอย่างมีข้อจำกัดหรือไม่มีข้อจำกัดก็ได้ การเปลี่ยนแปลงคำเสียงอาจมี ผลกระทบต่อระบบเสียงของภาษาหรือไม่กระทบโครงสร้างเสียงของภาษาก็ได้ การ เปลี่ยนเสียงอาจเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งกลุ่มเป็นระบบ หรืออาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างมี ลำดับขั้นตอน เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีการทำงาน อย่างไร นักภาษาศาสตร์จึงกำหนดแบบการเขียนกฎ เพื่อแสดงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้เป็น รูปธรรมยิ่งขึ้น หลักในการสร้างกฎมีว่า ควรเขียนกฎอย่างเรียบง่ายที่สุดและให้ ครอบคลุมมากที่สุด

6.9 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. อธิบายคำศัพท์ต่อไปนี้พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

คำอิสระ (free variant)

phonemic change

การเปลี่ยนเสียงเป็นกลุ่ม (class change)

unconditioned sound change

2. จงอ่านบทความต่อไปนี้และตอบคำถามต่อไปนี้

ผมขึ้นไปอยู่บนคอกขุนคารเถยสิบวันเพิ่งจะกลับลงมาวันนี้

ไปรษณีย์บอกกล่าวว่า ขุนคารที่ผมเขียนไว้ในที่นี้

ขณะนี้ชื่อคอกนี้เขียนว่า ขุนตาลบ้าง และขุนคานบ้าง ที่สถานีรถไฟ ปักป้ายว่าสถานีขุนคาน

ซึ่งแปลไม่ไค้ทั้งสองอย่าง

ขุนตาลนั้น แปลว่า ขุนแห่งต้นตาล ซึ่งไม่มีขึ้นบนคอกนั้นแม้แต่ต้นเดียว

แล้วจะเป็นขุนตาลไปไค้อย่างไร

ส่วนขุนคานนั้นแปลไม่ไค้ที่เดียว

ผมจึงคิดว่าชื่อคอกนี้ควรจะเขียนว่าขุนคาร เพราะมาจากคำว่าขุนธาร

แปลว่าขุนแห่งธารน้ำ หรือขุนเขาอันอุดมไปด้วยธารหลายสาย

การที่ธารกลายเป็นคารไปนั้นก็เพราะสำเนียงไทยภาคเหนือ ซึ่งมักจะออกเสียงตัว ท และ ธ เป็นเสียงตรงกับตัว ค ของไทยภาคกลาง

ถึงแม้จะเขียนชื่อคอกนี้ว่า ขุนธารใหญ่ก็ต้องตรงกับความหมาย คนภาคเหนือก็จะยังอ่านว่าขุนคาร อยู่นั่นเอง

(ศึกษาศาสตร์ ปราโมช, 2521 : 7)

- 2.1 จงเขียนกฎการเปลี่ยนเสียงและอธิบายกฎนั้นจากข้อมูลข้างต้นนี้
- 2.2 กฎที่ท่านเขียนเป็นกฎร่วมสมัยหรือกฎต่างสมัย เพราะเหตุใด
- 2.3 ท่านเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงดังกล่าวนี้เป็นการเปลี่ยนเสียงด้านสัทศาสตร์หรือสครศาสตร์ ยกเหตุผลประกอบคำอธิบายของท่าน

3. ลักษณะเสียงที่เปลี่ยนไปในตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเงื่อนไข กำหนด หรือไม่มีเงื่อนไขกำหนด เพราะเหตุใดท่านจึงตัดสินใจเช่นนั้น

Old English

New English

mōdor

mother

fæder

father

เขียนกฎไว้ว่า

d → ʃ / V ____ V

3.1 ภาษากรุงเทพ

ภาษาอุบล

ญา [ya]

ญา [ña]

ยง [yɔŋ]

ยง [ŋɔŋ]

ยอม [yɔm]

ยอม [ŋɔm] (ยอมลี)

(ไม่ได้กำกับเสียงวรรณยุกต์ในที่นี้)

3.2 ภาษาอินโด-ยูโรเปียน

ภาษาอังกฤษ

* p

f

* t

θ

* k

h

4. การเปลี่ยนเสียงคำสนธิศาสตร์ต่างกับการเปลี่ยนเสียงคำสรรศาสตร์
อย่างไร ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
5. จงบอกข้อแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงชนิดมีข้อจำกัด และชนิดไม่มีข้อ
จำกัด

6. จงอธิบายกฎการเปลี่ยนเสียงต่อไปนี้

6.1 au → o

6.2 i → ∅ / ____ #

6.3 v → $\bar{v}$ / ____ $\left\{ \begin{matrix} r \\ l \end{matrix} \right\}$

6.4 a → ∅ / CVCVC ____

6.5 C [- voice] → C[+ voice] / [+ voice] ____ [+ voice]

7. หลักในการสร้างกฎการเปลี่ยนเสียงมีว่าอย่างไร เหตุใดนักภาษาศาสตร์จึงกำหนดแบบการเขียนกฎขึ้นมา

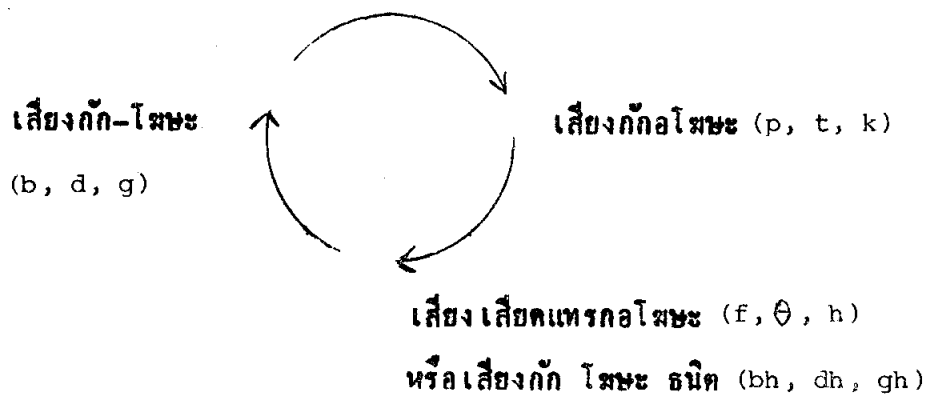
8. จงเขียนกฎการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นและอธิบายกฎนั้นจากข้อมูลต่อไปนี้

8.1	LATIN	ENGLISH
	<u>p</u> ater	<u>f</u> ather
	<u>p</u> ēs	<u>f</u> oot
	<u>p</u> iscis	<u>f</u> ish
	<u>p</u> ecu	<u>f</u> ee

8.2	LATIN	FRENCH	
	kantāre	šāte	"to sing"
	kervus	s ɛ rf	"hart" (deer)
	karbō	šarbō	"coal"
	kentum	sā	"hundred"
	kinis	sādra	"ashes"

8.3	ภาษาไทยอุบล	ภาษาไทยกรุงเทพ
	เสอ	เจอ
	ไซ	ไซ
	ชก	ชก
	สวย	ฉวย

9. จงอธิบายกฎการย้ายเสียงของกริမ်จากวงจรและตัวอย่างคำข้างล่างนี้

กลุ่มภาษาอินโด-ยูโรเปียน

กลุ่มภาษาเยอรมันิก

กรีก	ละติน	กอธิก	อังกฤษ
<u>p</u> odos	<u>p</u> edis	→ <u>f</u> otus	<u>f</u> oot
<u>t</u> reis	<u>t</u> res	→ <u>th</u> reis	<u>th</u> ree
<u>k</u> aradi	<u>c</u> or	→ <u>h</u> airto	<u>h</u> ear

(ประสิทธิ์, 2523 : 192-193)

10. การย้ายเสียงสระ (vowel shift)

10.1 จงสรุปกฎการย้ายเสียงสระที่เกิดขึ้น จากข้อมูลภาษาอังกฤษต่างยุคกันต่อไปนี้

MIDDLE ENGLISH	NEW ENGLISH	MIDDLE ENGLISH	NEW ENGLISH
wif/wi:f/	wife/wáyf/	/hous/hu:s/	house/háws/
seen/se:n/	seen/síyn/	spon/spo:n/	spoon/spúwn/
see / sɛ :/	sea/síy/	ham/hɔ :m/	home/hówm/

10.2 คู่คำต่อไปนี้สัมพันธ์กันแต่ออกเสียงต่างกัน จงอธิบายให้เข้าใจว่า
คู่คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นการย้ายเสียงสระอย่างไร

serene : serenity [i:] [e]

crime : criminal [aɪ] [i]

please : pleasant [i:] [e]

five : fifth [aɪ] [i]